

УДК 342.9

ЗАХИСТ ПОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: ПРАВОВИЙ ДОСВІД РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Політило В.Я.,
здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізький національний університет

У статті розглянуто процес нормативного забезпечення права на доступ до податкової інформації в Російській Федерації, визначено позитивні приклади податкового законодавства Російської Федерації, окреслено принципи функціонування російського законодавства у сфері податкової інформації.

Ключові слова: податкове законодавство, захист податкової інформації, міжнародні принципи, стандарти.

В статье рассматривается процесс нормативного обеспечения права на доступ к налоговой информации в Российской Федерации, определены положительные примеры налогового законодательства Российской Федерации, очерчены принципы функционирования российского законодательства в сфере налоговой информации.

Ключевые слова: налоговое законодательство, защита налоговой информации, международные принципы, стандарты.

Politylo V.Ya. PROTECTION OF TAX INFORMATION: LEGAL EXPERIENCE OF RUSSIAN FEDERATION

In the article the process of the normative providing of right is examined on access to tax information in Russian Federation, the positive examples of tax legislation of Russian Federation are certain and principles of functioning of the Russian legislation are outlined in the field of tax information.

Key words: tax legislation, tax information protection, international principles, standards.

Постановка проблеми. Необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання права на доступ до податкової інформації в Україні обумовила актуальність дослідження міжнародного досвіду в цій сфері.

Стан дослідження. Серед вітчизняних і зарубіжних дослідників, які окреслювали окремі нормативно-правові аспекти податкової інформації, можна назвати таких: І. Бабін, С. Дуканов, І. Кучеров, М. Костенко, О. Мандзюк, К. Проскура, О. Тімарцев, О. Шевчук, К. Юсупов та інші.

Зауважимо, що здебільшого порушена проблематика в юридичній доктрині розглядається в контексті окреслення деяких аспектів інформаційної безпеки України, зокрема, такими дослідниками, як В. Баскаков, В. Гавловський, М. Гуцалюк, М. Дімчогло, В. Залізник, Б. Кормич, В. Ліпкан, О. Логінов, Ю. Максименко, О. Мандзюк, А. Марущак, П. Матвієнко, Л. Рудник, О. Стоєцький, А. Тунік, К. Татарникова, В. Цимбалюк, Л. Харченко, К. Череповський, М. Швець, Т. Шевцова, О. Шепета, О. Чуприна, В. Ярочкін.

Особливе місце серед наукових розвідок у сучасній юридичній доктрині займають дослідження представників наукової школи інформаційного права В. Ліпкана [1; 2; 3; 4; 5].

Метою статті є проведення компаративного аналізу правового регулювання права на доступ до податкової інформації в Російській Федерації з метою підвищення ефективності діяльності фіскальних служб нашої держави, а також подальшого вдосконалення податкової системи.

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання:

– розглянути процес формування права на доступ до податкової інформації в Російській Федерації;

– розкрити позитивні риси податкового законодавства Російської Федерації;

– визначити принципи функціонування законодавства Російської Федерації у сфері податкової інформації.

Виклад основного матеріалу. Сучасна податкова система Російської Федерації ґрунтується на більше ніж двадцяти законах, що охоплюють за своєю суттю всі сфери життя країни. Так, нами визначено такі нормативно-правові документи, що є правовою основою доступу людини та громадянина до інформації загалом, а також до податкової інформації зокрема: Конституція Російської Федерації (далі – РФ), Закон РФ «Про Державну таємницю» від 6 жовтня 1997 року, Закон РФ «Про комерційну таємницю» від 29 липня 2004 року, Закон РФ «Про технічне регулювання» від 27 грудня 2002 року, Закон РФ «Про інформацію, інформаційні технології та захист інформації» від 26 липня 2006 року, Закон РФ «Про електронний цифровий підпис» від 13 грудня 2001 року, Закон РФ «Про правову охорону програм для ЕОМ» від 23 вересня 1992 року, Закон РФ «Про участь у міжнародному обміні» від 4 липня 1996 року, Закон РФ «Про сертифікацію продукції та послуг» від 27 грудня 1995 року, Закон РФ «Про банки і банківську діяльність» від 3 лютого 1996 року, Закон РФ «Про персональні дані» від 27 липня 2006 року, Податковий кодекс РФ від 2 жовтня 2006 року.

У ст. 22 Конституції Російської Федерації зазначено, що «...кожен має право на свободу та недоторканність...» [6, с. 4], а також визначено, що «...кожен має право на недоторканність приватного життя, особисту та сімейну таємницю, захист своєї честі та доброго імені. Кожен має право на таємницю переписки,

телефонних розмов, поштових, телеграфних та інших повідомлень. Обмеження цього права допускається тільки на підставі судових рішень» [6, с. 5].

Також згідно зі ст. 24 Конституції Російської Федерації визначено правові підстави доступу до інформації, а саме «...забороняється збір, збереження, використання й поширення інформації про життя особи без її згоди. Органи державної влади й органи місцевого самоврядування та їх посадові особи зобов'язані забезпечити кожному можливість ознайомлення з документами й матеріалами, що безпосередньо пов'язані з його правами та свободами, якщо інше не передбачено законом» [6, с. 7].

Аналіз зазначеної вище нормативно-правової бази дає можливість визначити, що в Російській Федерації правове регулювання доступу людини та громадянина до податкової інформації, а також інформаційних технологій і захисту інформації базується на принципах свободи пошуку, отримання, передачі, відкритості виробництва й поширення інформації будь-яким законним способом; встановлення обмеження доступу до інформації здійснюється на основі федеральних законів; гарантується безпека під час створення інформаційних систем, їх експлуатації та захист інформації; достовірність інформації та своєчасне надання; недоторканість приватного життя, неприпустимість збору, збереження, використання й поширення інформації про приватне життя особи без її згоди.

Водночас інформація може бути об'єктом публічних, громадянських та інших правових відносин. Інформація як така може вільно використовуватись однією особою й передаватись іншій особі, якщо федеральними законами не встановлені обмеження доступу до інформації або інші вимоги до порядку її надання чи поширення.

Закон РФ «Про інформацію, інформаційні технології та захист інформації» упорядковує відносини, що виникають під час здійснення права на пошук, отримання, передачу, виробництво й поширення інформації, застосування інформаційних технологій, а також забезпечення захисту інформації.

Положення цього закону не поширюються на відносини, що виникають за правовою охороною результатів інтелектуальної діяльності й засобів індивідуалізації, що можна прирівняти до них.

Згідно з нормами цього закону «доступ до інформації» – це можливість отримання інформації та її використання [7]. Однак у подальшому визначено такі поняття: «надання інформації» – дії, спрямовані на отримання інформації певним колом осіб чи на передачу інформації певному колу осіб; «поширення інформації» – дії, спрямовані на отримання інформації певним колом осіб чи передачу інформації невизначеному колу осіб [7].

Податкова інформація залежно від категорії доступу до неї поділяється на загальнодоступну, а також на інформацію, доступ до якої обмежено федеральними законами (інформація обмеженого доступу).

Відповідно до порядку надання остання інформація поділяється на:

1) інформацію, що вільно поширюється;

2) інформацію, що надається за згодою осіб, які беруть участь у відповідних правовідносинах;

3) інформацію, що відповідно до федеральних законів необхідно надавати й поширювати, тобто доступ до неї є необмеженим. Така інформація може використовуватись будь-якими особами за умови дотримання федеральних законів. Володілець такої інформації має право вимагати від осіб, які поширюють цю інформацію, називати себе джерелом такої інформації;

4) інформацію, поширення якої обмежується або забороняється [7].

Володільцями податкової інформації може бути громадян (фізична особа), юридична особа, Російська Федерація, суб'єкт Російської Федерації, органи муніципальної влади.

Володілець інформації, якщо інше не передбачено федеральними законами, має право:

1) дозволяти чи обмежувати доступ до інформації, визначити порядок чи умови такого доступу;

2) використовувати інформацію, у тому числі поширювати її;

3) захищати у встановленому законом порядку, якщо інформація була незаконно отримана чи незаконно використовувалась іншими особами;

4) здійснювати інші дії з інформацією чи дозволяти проводити такі дії [7].

Варто також наголосити на тому, що володілець податковою інформацією під час забезпечення своїх прав також має певні зобов'язання:

1) дотримуватись інтересів інших осіб;

2) вживати заходи щодо захисту інформації;

3) обмежувати доступ до інформації, якщо такий обов'язок встановлено федеральними законами;

4) норми Єдиного стандарту є обов'язковими для всіх територіальних органів Федеральної податкової служби Росії, які взаємодіють із платниками податків. Контролюють їх дотримання керівники управлінь Федеральної податкової служби Росії, у тому числі за допомогою аудиторських і тематичних перевірок організації роботи податкових органів нижчого рівня. Текст Єдиного стандарту обслуговування платників податків розміщено у відкритому доступі на інтернет-сайтах Федеральної податкової служби та обласних Управлінь податкової служби [7].

Отже, право на доступ до інформації загалом, а також податкової інформації зокрема в Російській Федерації закріплено в ст. 8 Закону РФ «Про інформацію, інформаційні технології та захист інформації», у якому зазначено, що громадяни (фізичні особи) та організації (юридичні особи) мають право здійснювати пошук та отримання інформації в будь-яких формах із різних джерел за умови дотримання вимог, що встановлені федеральними законами. Громадянин (фізична особа) має право на отримання інформації від державних органів, а також органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у по-

рядку, передбаченому законодавством РФ. Організації також мають право на отримання інформації від державних органів, а також органів місцевого самоврядування, що безпосередньо стосується прав та обов'язків цієї організації [7].

У РФ не може бути обмежено доступ до нормативно-правових актів, що захищають права, свободи й обов'язки людини та громадянина, а також до тих документів, які встановлюють правовий статус організацій і повноваження державних органів місцевого самоврядування; інформації про діяльність державних органів, а також про використання бюджетних коштів (за винятком відомостей, що можуть містити державну або службову таємницю); іншої інформації, до якої доступ не обмежено федеральними законами. Державні органи й органи місцевого самоуправління зобов'язані забезпечити доступ до інформації російською мовою й державною мовою республіки в складі Російської Федерації відповідно до федеральних законів.

Особа, яка бажає отримати доступ до такої інформації, не зобов'язана обґрунтовувати необхідність її отримання. Рішення й діяльність (бездіяльність) державних органів та органів місцевого самоврядування, суспільних організацій, посадових осіб, що порушують право на доступ до інформації, можуть бути оскаржені в суді; у випадку, якщо в результаті неправомірної відмови в доступі до інформації, несвоєчасного її надання або надання завідомо неправдивої інформації чи такої, що не відповідає змісту запиту були завдані збитки, то вони підлягають поверненню відповідно до цивільного законодавства.

Інформація про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування надається на безкоштовних засадах, плата може встановлюватись тільки у випадках, передбачених федеральними законами.

Обмеження доступу до інформації встановлюється відповідно до федеральних законів із метою захисту основ конституційного ладу, моралі, здоров'я, прав і законних інтересів інших осіб, для забезпечення оборони країни та її безпеки. Також дотримується конфіденційність інформації, доступ до якої обмежено федеральними законами.

Не можна оминати питання захисту інформації, що становить державну таємницю та здійснюється згідно із законодавством країни про державну таємницю відповідно до Закону РФ «Про Державну таємницю» від 6 жовтня 1997 року [8], а також Закону РФ «Про комерційну таємницю» від 29 липня 2004 року [9]. Цими федеральними законами встановлюються умови віднесення інформації до відомостей, що становлять комерційну таємницю, службову таємницю та іншу таємницю, обов'язковість за дотримання конфіденційності такої інформації, а також відповідальність за її розголошення.

Інформація, що отримана громадянами (фізичними особами) під час виконання ними професійних обов'язків чи організаціями під час здійснення певних видів діяльності (професійна таємниця), підлягає захисту в тих випадках, коли на цих осіб

згідно з федеральними законами покладені обов'язки з дотримання конфіденційності такої інформації.

Інформація, що становить професійну таємницю, може надаватися третім особам відповідно до федеральних законів і згідно з рішенням суду, а термін дії з дотримання конфіденційності інформації може бути обмежено тільки за згодою громадянина (фізичної особи), яка надала цю інформацію про себе.

Забороняється вимагати від громадянина надання інформації про його приватне життя, у тому числі інформацію про його особисту чи сімейну таємницю, а також отримувати таку інформацію всупереч волі громадянина (фізичної особи), якщо інше не передбачене федеральними законами.

Розповсюдження та поширення інформації в Російській Федерації здійснюється вільно під час дотримання вимог, встановлених законодавством країни. Так, інформація, що поширюється без засобів масової інформації, повинна включати в себе достовірні відомості про її володільця чи про іншу особу, яка поширює інформацію, у межах та формі, що є достатніми для ідентифікації такої особи. Надання інформації здійснюється в порядку, що встановлюється згодою осіб, які беруть участь в обміні інформацією. Під час використання для розповсюдження інформації засобів, що дозволяють визначати отримувача інформації, у тому числі поштових відправлень та електронних повідомлень, особа, яка надає інформацію, зобов'язана забезпечити отримувачу можливість відмови від такої інформації.

Зважаючи на вищезазначене, вважаємо за можливе виокремити такі позитивні риси російського нормативно-правового регулювання права на доступ до податкової інформації:

- 1) дотримання конфіденційності щодо інформації з обмеженим доступом;
- 2) володільць інформації, оператор інформаційної системи зобов'язані:
  - попередити несанкціоновані доступи до інформації та (або) передачу її особам, які не мають права на доступ до інформації, а також можливі негативних наслідків щодо порушення порядку доступу до інформації;
  - забезпечити своєчасну фіксацію фактів несанкціонованого доступу до інформації;
  - контролювати вплив на технічні засоби обробки інформації, щоб не порушувалося їх функціонування;
  - мати можливість відновлення інформації;
  - здійснювати постійний контроль за забезпеченням рівня захищеності інформації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шепета О. Адміністративно-правові засади технічного захисту інформації : [монографія] / О. Шепета. – К. : О.С. Ліпкан, 2012. – 296 с.
2. Ліпкан В. Систематизація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, В. Залізник] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К., 2012. – 304 с.
3. Ліпкан В. Консолідація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, М. Дімчогло] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 416 с.

4. Ліпкан В. Інкорпорація інформаційного законодавства України : [монографія] / [В. Ліпкан, К. Череповський] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2014. – 408 с.

5. Ліпкан В. Правовий режим податкової інформації в Україні : [монографія] / [В. Ліпкан, О. Шепета, О. Мандзюк] ; за заг. ред. В. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2015. – 404 с.

6. Конституция Российской Федерации // Маклаков В. Текст и справочные материалы / В. Маклаков. – М. : Экмо, 2009. – 64 с.

7. Про інформацію, інформаційні технології та захист інформації // Собрание законодательства Российской Федерации. – 1995. – № 8. – С. 8.

8. Про банки і банківську діяльність : Закон Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_004.

9. Про державну таємницю : Закон Російської Федерації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.pravo.vuzlib.net/book_z239_page_10.html.

УДК 330:061.24:005:63(4)

ФУНКЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ ЯК ІНСТИТУТУ УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ ЄС

Попович Л.В., аспірант
кафедри адміністративного та фінансового права
Національний університет біоресурсів та природокористування України

Стаття присвячена характеристиці окремих функцій Європейської комісії як одного з основних інститутів Європейського Союзу, який здійснює управління аграрним сектором економіки ЄС.

Ключові слова: *інститут Європейського Союзу, Спільна Аграрна Політика, Європейська комісія, функції Європейської комісії, Генеральний Директорат.*

Статья посвящена характеристике отдельных функций Европейской Комиссии как одного из основных институтов Европейского Союза, который осуществляет управление аграрным сектором экономики ЕС.

Ключевые слова: *институт Европейского Союза, Общая Аграрная Политика, Европейская Комиссия, функции Европейской Комиссии, Генеральный Директорат.*

Popovych L.V. THE FUNCTIONS OF THE EUROPEAN COMMISSION LIKE AN INSTITUTION OF THE GOVERNANCE IN AGRARIAN SECTOR OF ECONOMY IN THE EU

The article is devoted to the characterization of the main functions of the European Commission as one of the main institutions of the European Union, which manages in the EU agricultural sector of the economy.

Key words: *institutions of the European Union, Common Agricultural Policy, European Commission, functions of the European Commission, Directorate General.*

Постановка проблеми. 16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський Парламент ратифікували Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Відповідно до Статті 403 «Угоди про асоціацію між Україною з однієї сторони та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергетики і їхніми державами-членами з іншої сторони» сторони співпрацюють з метою сприяння розвитку сільського господарства та сільських територій, зокрема, шляхом поступового зближення політик та законодавства.

Це означає, що Українське аграрне законодавство в найближчий час чекають нові конструктивні зміни. Це, зокрема, стосується і правового регулювання державного управління в аграрному секторі економіки.

З огляду на вищевказане, особливої актуальності набуває дослідження повноважень інституцій Європейського Союзу в процесі реалізації Спільної Аграрної Політики як приклад для майбутніх трансформацій органів державної влади України.

Стан дослідження. Дослідженням системи органів та інститутів Європейського Союзу займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М. М. Бірюков, М. В. Буроменський, О. К. Вишняков, В. М. Довгань, В. Н. Денисова,

В. А. Жбанков, В. К. Забігайка, В. І. Євнітова, П. А. Калініченко, С. Ю. Кашкін, В. Ю. Слепак.

Метою статті є визначення місця Європейської комісії в системі інститутів Європейського союзу та окреслення її основних функцій у системі управління аграрним сектором економіки.

Виклад основного матеріалу. На розвиток аграрного сектору економіки в Європейському Союзі (далі по тексті – ЄС, Союз) спрямована Спільна Аграрна Політика (Common agriculture policy (далі по тексті САП)), яка є однією з найстаріших та найуспішніших програм спільного розвитку Європи і на сьогодні є невід'ємною частиною Європейського інтеграційного проекту. Враховуючи довготривалу історію САП, можна стверджувати, що це одна з найбільш реформованих політик. На сьогодні САП перетворилась на багатофункціональну програму, яка охоплює підтримку ринку сільськогосподарської продукції на території Європи, покращення якості життя в сільській місцевості та забезпечення екологічної безпеки.

Реалізацію САП забезпечують визначені установчими договорами ЄС інститути.

Поняття «інститут Європейського Союзу» можна визначити як відносно відокремлений